

i Artiklen, og jeg tror ogsaa, at det staar i Anmærkningerne til Finantsloven — fabriker 26—28,000 Alen maanedlig, og for at fabricere $\frac{1}{2}$ Million Alen behøves der altsaa kun et Par Aar; vil man altsaa forcere Driften strax, fordi man anser Forholdene for uheldige, vil man snart kunne have $\frac{1}{2}$ Million Alen Klæde liggende. Det andet Moment, Rentetabet, forekommer mig at være saa betydningsløst, at det er forbauvende, at det gjøres gjældende navnlig ved militære Foranstaltninger, naar man erindrer, hvor kolossale Rentetab der i det Hele er ved militære Foranstaltninger (Hør, Hør). Ja, det er nødvendigt og maa ses under et helt andet Synspunkt, end de Herrer synes at ville se det. Man fører jo ikke Krig for at fremme Produktionen, men det er himmelvidt forskellige Ting. Naar man vilde tale om Rente af Kanoner, Geværer, Krigsskibe og Fæstningsværter, vilde man komme ind i en høist mærkværdig Tankegang, og Renten af nogle hundrede tusinde Alen Klæde tror jeg, at Krigsbestyrelsen skulde overlade de Industri-drivende og os andre Smaa-folk at regne ud, men ikke selv skulde tage i Betragtning, hvis det virkelig er langt heldigere og det eneste Rationelle, at Ministeriet har det Oplag Klæde liggende parat, naar Krig udbræder, og ikke først skal fabricere det; det er komplet ligegyldigt, om der er en Del Rentetab forbundet dermed. Søvrigt angives dette Rentetab jo til høist 100,000 Kr. om Aaret, og naar vi ville tænke Rentetabet af, hvad der vil medgaa til Udvidelsen af Usærod Fabrik — og det vil høist blive langt mere, end Ministeriet har foreslaaet hvilket jeg senere skal komme til — og til Alt det, der staar i Forbindelse med en saadan Udvidelse saar en Statsfabrik, komme vi til den største Del af og maaste mere end de 100,000 Kr., ikke at tale om, at der her til kommer Pensioner, Lønninger o. s. v. Hvad jeg vil tillade mig at gjøre opmærksom paa i den Henseende, er et kombineret System, saa at man har $\frac{1}{4}$ Mill. Alen Klæde liggende paa Oplag til den første Udrustning og har Kontrakter med Private, som med meget kort Varjel kunne præstere, hvad der behøves, forudsat at ikke de Dele af Vandet, hvor de paagjældende Klædefabriker ligger, ere besatte af Sjenden, thi saa er det ligegyldigt, om man har Tid til at arbejde eller ikke. Rentespørgsmaalet vil saaledes ikke kunne gjøres gjældende. Set fra Statens og Krigsbestyrelsens Side forekommer det mig altsaa, at det vilde være en saa utvivlsom Fordel, at det vilde indre mig, hvis den ærede Krigsminister, naar Thinget vilde være saa velvilligt at ind-

rømme, at der bliver arbejdet paa Oplag paa Usærod, ikke hellere vilde modtage det end selv være Klædefabrikant en gross.

Jeg kommer nu til det andet Spørgsmaal, Spørgsmaalet om den private Produktion. Usærod vil efter Ministerens Forslag blive en firdobbelte Konkurrent; hvis det driver sin Fabricationsvirksomhed paa ordnede Maade og Virksomheden forbedles, ville vi faae en Produktion der af 180,000 Alen Klæde i Stedet for 90,000 Alen; 60,000 Alen deraf bruges af Staten, og der bliver altsaa 120,000 Alen til Salgs mod 30,000 Alen nu, det er altsaa netop det Firdobbelte. Og jeg skal minde om, at Staten er ingen behagelig Konkurrent for Indbyggerne og kan ikke være det. Vi have set det paa mange Punkter. Vi vide, hvorledes Fabricationen i vore Tugthuse har været uheldig for Indbyggerne, men man skal jo beskæftige Tugthushængerne, og efter min Mening burde man fra Statens Side selv søge at bruge de Gjenstande, der fabriceres der af dem, og ikke konkurrere med Indbyggerne. Herpaa skal jeg imidlertid ikke nu komme nærmere ind. Et er imidlertid sikkert, nemlig at Staten kan som Konkurrent være baade hensynsfuld og hensynsløs. Paa nogle Punkter kan den dog maaste med sin bedste Villie ikke være hensynsfuld, selv om den ønsker det. Skal Usærod købe Ud, bryder den sig kun lidt om, hvad den koster; jeg siger ikke, at den betaler med højere Pris end nødvendigt, men Fabrikken har ikke Spor af Interesse af, om den betaler Ulden noget dyrere, og selv om man nærer en saa høi Grad af Tillid til den høitærede Krigsminister og Krigsbestyrelsen, som jeg gjør med Hensyn til særlig militære Forhold, tror jeg dog, at, hvor det gjælder om at notere Markedspriser eller Sligt, er man ikke forpligtet til at nære den samme Tillid til dem. Ganske vist beroliger den officielle Artikel i „Berlingske Tidende“ den private Industri med nogle Bemærkninger, som jeg med den ærede Formands Tilladelse skal oplæse: „Vi tro, at kunne berolige de Herrer med, at ved en eventuel Forøgelse af Produktionen — og man vil sikkert foretrække at forøge denne fremfor at lade Maskinerne ruste op — vil det være Maalet at fremstille Varer, som de danske Fabrikanter ikke eller kun i høist ringe Grad tilvirke, saaledes Officersklæde for Flaadens og Hærens Officerer og Rigestillede, o. desl.“ Altsaa, hvis nogen af de Herrer — jeg kunde tænke mig, at hvis f. Ex. det ærede Medlem for Kjøbenhavns 5te Valgfreds (B. Holm) havde været i Finantsudvalget, kunde hans Motiv have været, at han spærmer for Statsproduktion — hvis